



Національний
банк України

Рекомендації НБУ щодо наповнення актуарних звітів та внутрішніх політик формування технічних резервів.

Богдан Заверуха, Марія Андрєєва

Перше управління нагляду

Департамент нагляду за небанківськими надавачами фінансових послуг

м. Київ, грудень 2025

АктUARна функція як ключовий елемент СВК

Відповідно до вимог *пункту 69 глави 7 розділу III Положення №194* страховик зобов'язаний забезпечити створення **комплексної, адекватної та ефективної системи внутрішнього контролю, що охоплює** систему управління ризиками, контроль за дотриманням норм (комплаєнс), **актуарну функцію** та внутрішній аудит, відповідно до вимог Закону про страхування та Положення №194. Відповідно до *пункту 77 глави 7 розділу III Положення №194* **одним з суб'єктів внутрішнього контролю є відповідальний актуарій.**

Відповідно до вимог *пункту 132 глави 16 розділу IV Положення №194* **страховик забезпечує здійснення актуарної функції з урахуванням таких принципів:**

- 1) ефективність - забезпечення об'єктивного кількісного визначення величини страхових ризиків та повноти заходів щодо управління ризиками з оптимальним використанням фінансових ресурсів, персоналу та інформаційних систем для управління ризиками;
- 2) своєчасність - своєчасне (на ранній стадії) виявлення, вимірювання (оцінка), моніторинг, контроль, звітування та пом'якшення страхових ризиків;
- 3) безперервність - неперервне здійснення актуарної функції у страховику;
- 4) пропорційність, адекватність - відповідність актуарної функції бізнес-моделі страховика, його розміру, комплексності, складності видів, характеру здійснюваних страховиком операцій, іншим особливостям його діяльності, а також урахування внутрішньої політики страховика під час виконання актуарної функції;
- 5) незалежність - виключення можливості впливу органів управління та контролю страховика на відповідального актуарія, якщо такий вплив перешкоджає неупередженому виконанню актуарної функції;
- 6) конфіденційність - обмеження доступу до інформації, яка має бути захищеною від несанкціонованого ознайомлення особами, які не мають права на доступ до такої інформації згідно із законодавством України.

Результати перевірки наповнення актуарних звітів та внутрішніх політик

Загальні принципи на яких має ґрунтуватись опис внутрішніх політик та опис актуарних звітів:

- 1) Можливість проведення незалежної оцінки з відтворенням ідентичних результатів у разі використання описаних в політиці та актуарному звіті методологічних підходів та припущень;
- 2) Політика, перш за все, передбачає опис загальних засад та методологічних підходів до оцінки та їх обґрунтувань;
- 3) Актуарний звіт повинен передбачати результати застосованих технік, опис актуарних припущень, їх обґрунтувань та впливу на актуарну оцінку. Наповнення звіту - не лише формальність для виконання вимог регулятора, а деталізоване роз'яснення для Правління страховика поточного стану справ із страховим портфелем, ефективності андеррайтингової політики, прогноз розвитку цього портфеля як з точки зору оцінки розміру зобов'язань, так і платоспроможності компанії вцілому.

**Відповідно до абзацу 19 підпункту 7 пункту 161 та абзацу 19 підпункту 6 пункту 162 глави 18 розділу IV Положення №194:*

«Актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо актуарної оцінки технічних резервів: будь-якої іншої інформації щодо здійсненої модифікації початкових даних та/або використаних актуарних методів і технік, **яка б дала змогу отримати аналогічний результат розрахунку технічних резервів іншим незалежним кваліфікованим фахівцем** (особою, яка може виконувати обов'язки відповідального актуарія відповідно до законодавства України), використовуючи той самий набір даних, Політику щодо резервування та інформацію із зазначеного звіту»

Блок №1 Вступна частина актуарного звіту

Абзац 6 підпункту 1 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «вступної частини, у якій зазначаються: ... відповідність здійснення розрахунків технічних резервів політиці щодо резервування та вимогам законодавства України»

Очікування НБУ

Актуарієм має бути проаналізовано у повній мірі **відповідність методології та підходів**, зафіксованих в Політиці щодо формування технічних резервів. У тих випадках, коли страховик застосовує пункти, які не зафіксовані чітко Положенням №203, здійснити висновок щодо відповідності даних методів МСФЗ17.

Абзац 7 підпункту 1 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «вступної частини, у якій зазначаються: ... рекомендації та зауваження, зазначені в річному актуарному звіті за попередній період, а також шлях їх врахування і усунення»

Очікування НБУ

Актуарієм має бути викладено **результати моніторингу рекомендацій** наданих у попередньому річному актуарному звіті. Результати мають відображати статус виконання попередніх рекомендацій, а саме щодо:

- виконаних рекомендацій;
- рекомендацій, виконання яких досі знаходяться в процесі реалізації;
- рекомендацій, що не були виконані страховиком а також причини їх невиконання.

У разі невиконання страховиком рекомендацій, актуарій повинен оцінити матеріальність такого впливу а також надати висновок щодо їх суттєвості на оцінку розмірі технічних резервів.

Блок №2 Дані. Ключові недоліки щодо процедури перевірки

За результатами аналізу внутрішніх політик формування технічних резервів, актуарних звітів а також здійснення виїзного та безвиїзного нагляду було встановлено **найбільш часто реалізовані недоліки**:

1. Відсутність у внутрішній політиці формування технічних резервів чіткого порядку/регламенту щодо проведення процедури перевірки повноти, точності та відповідності, адекватності та достовірності даних;
2. Результати перевірок, що описані в актуарних звітах за 2024 рік не містять достатнього опису співставлення ключових показників, щодо яких проводилась така перевірка;
3. Виявлення в рамках безвиїзного нагляду недоліків в даних, щодо яких відповідальними актуаріями не було надано застережень;
4. Систематична проблематика заповнення інформації в файлах звітності IRB1 (IRB10011) та IRB3 (IRB30002) в розрізі довідника H032;
5. Систематична проблематика заповнення інформації в файлах звітності IR19;
6. Проблематика даних представлених в файлі IRPL, в частині алокації збитків серед витрат на ведення справи або відображення розміру заробленої премії, чистої заробленої премії, нарахованих виплат, витрат на врегулювання.



Блок №2 Дані. Повнота даних

Вимога

*Підпункт 10 пункту 148 глави 17 розділу IV Положення №194: у Внутрішній політиці повинен бути визначений «... порядок та періодичність перевірки **повноти**, точності та відповідності, адекватності та достовірності даних, що використовуються для розрахунку технічних резервів»*

Абзац 5 підпункту 2 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо: ... дефіциту даних»

Очікування НБУ

У Внутрішній політиці повинно бути чітко визначено **порядок та/або окремий регламент щодо проведення процедури перевірки повноти даних** з метою підтвердження дотримання *пункту 15 глави 4 розділу I Положення №203*.

Дана процедура повинна передбачати перевірку достатнього історичного накопичення статистичних даних, адекватності алокації грошових потоків у тому числі в історичному розвитку усіх показників (зокрема прямих та непрямих витрат), що використовуються страховиком для формування технічних резервів та грошових потоків прогнозованих відповідальним актуарієм.

Відповідальний актуарій **за результатами реалізації відповідного порядку та/або регламенту** повинен дійти висновку щодо повноти історичних даних на підставі яких проводиться оцінка технічних резервів з метою підтвердження їх відповідності *пункту 15 глави 4 розділу I Положення №203*.

У разі, якщо даних, отриманих від страховика у повній мірі недостатньо, повинна бути фіксація факту недостатності даних, їх алокації чи історичного розподілу. Водночас, актуарієм повинна бути здійснена оцінка матеріальності впливу недостатності таких даних, або міра похибки при проведенні спрощень та наближень при оцінці технічних резервів з урахуванням *пунктів 23 та 24 глави 4 розділу I Положення №203 (зі змінами)*.

Блок №2 Дані. Точність, адекватність та достовірність даних

Вимога

Підпункт 10 пункту 148 глави 17 розділу IV Положення №194: у Внутрішній політиці повинен бути визначений «... порядок та періодичність перевірки повноти, **точності та відповідності, адекватності** та достовірності даних, що використовуються для розрахунку технічних резервів»

Абзац 6, 8 та 9 підпункту 2 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо:
... зіставлення ключових показників регуляторної звітності та наданих даних (включаючи кількість укладених договорів, розмір отриманих страхових премій, розмір та кількість страхових виплат);
... інструментів та критеріїв, які були застосовані для перевірки коректності та повноти даних;
... узгоджень даних.»

Очікування НБУ

У Внутрішній політиці повинно бути чітко визначено порядок та/або окремий регламент щодо проведення процедури перевірки точності та відповідності даних з метою підтвердження дотримання *пункту 15 глави 4 розділу I Положення №203*.

Дана процедура повинна передбачати **послідовні методи перевірки та пошуку невідповідностей історичних даних, в тому числі їх співставленості між собою**. У разі використання статистичних методів для пошуку даних неточностей, такі методи та процеси повинні бути задокументовані з метою їх систематичної реалізації. Водночас, у разі виявлення ознак представлених *пунктами 16 та 17 глави 4 розділу I Положення №203*, чи інших ознак, процедура повинна містити чіткі заходи щодо мінімізації чи усунення неточностей, невідповідностей чи неадекватності даних.

Відповідно до процедури/регламенту описаному в Внутрішній політиці страховика, в повній мірі повинні бути описані інструменти та критерії застосовані для перевірки коректності, повноти та узгоджень даних.

Перевірка повинна передбачати **принаймні співставлення отриманої від страховика інформації та інформації представленої у звітності** щодо усіх статей доходів/витрат на підставі яких ґрунтуються актуарні припущення щодо майбутніх грошових потоків та даних на яких проводиться оцінка технічних резервів.

У разі, якщо за результатами проведеної перевірки було виявлено певні відхилення чи неузгодженості даних, така інформація повинна бути задокументована, викладена в актуарному звіті з чітким відображенням матеріальності відхилень, причин та обставин, що призвели до невідповідності/точності даних, очікуваний вплив таких недоліків на оцінку технічних резервів.

Блок №2 Дані. Коригування даних

Вимога

Підпункт 7 пункту 148 глави 17 розділу IV Положення №194: у Внутрішній політиці повинні бути визначені «... припущення щодо даних, які використовуються під час розрахунку технічних резервів»



Очікування НБУ

У внутрішній політиці повинно бути зафіксовано базові припущення щодо даних, а саме:

- Щодо їх достатності в історичному накопиченні;
- Достатності та адекватності алокації даних, в тому числі алокації прямих/непрямих витрат;
- Очікуваних історичних розподілів даних (у разі їх застосування при актуарних розрахунках чи припущеннях);
- *Визначення поняття статистичного викиду, а також статистичні методи його ідентифікації.

У разі, якщо припущення щодо даних не відповідають наявній історичній інформації, опис та аргументація методів що передбачають коригування історичних даних а також певних спрощень, у відповідності до вимог *пунктів 18 – 23 глави 4 розділу I Положення №203*.



Підпункт 2 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо: ... коригувань даних, які були здійснені для застосування актуарних технік»



В актуарному звіті повинна бути чітко зафіксована **інформація щодо даних, які підлягають коригуванню**, в тому числі аргументація щодо доцільності та у разі використання статистичних методів ідентифікації – результати здійснення такої процедури.

Міра таких коригувань має бути відображена як щодо їх прямого впливу на показник, так і з відображенням суттєвості впливу на оцінку розміру технічних резервів.

*У разі, якщо в звітному періоді були виявлені недоліки щодо використаних даних у попередніх періодах, відповідальний актуарій повинен відображати зміни/відхилення всіх складових технічних резервів у попередніх періодах, на значення яких вплинули виявлені неточності або невідповідності даних з урахуванням *вимог пункту 24¹ глави 4 розділу I Положення №203 (зі змінами)*.



Блок №2 Дані. Таблиці life

Внутрішня політика формування технічних резервів

Вимога

Відповідно до вимог *пункту 151 глави 17 розділу IV Положення №194*, страховик, що здійснює страхування за класами страхування життя, крім вимог, визначених у *пунктах 148 та 149 глави 17 розділу IV цього Положення*, **визначає базиси розрахунку технічних резервів залежно від їх застосування та їх обґрунтування, обґрунтування використаних спрощень.**

Відповідно до вимог *пункту 155 глави 17 розділу IV Положення №194*, страховик зобов'язаний надати НБУ копію політики і **таблиці з показниками та ймовірностями** за класом страхування життя.



Очікування НБУ

З урахуванням поданих страховиками показників та окремих ймовірностей (переважно базису смертності) встановлено, що фактичне **наповнення наданих файлів не дасть можливість НБУ оцінити розмір технічних резервів** навіть з урахуванням усієї методології описаної у Внутрішніх політиках.

Тому, **наповнення внутрішніх політик та інших супровідних матеріалів, повинні містити оцінки ймовірностей та інших актуарних припущень** (наприклад, таблиць смертності, ймовірностей розірвань чи редукувань страхових договорів, їх поновлення тощо), **що складають базис розрахунку технічних резервів** за класами страхування життя з урахуванням їх обґрунтування викладених у внутрішній політиці.

Блок №3 Аналіз фінансового стану

Абзац 3 підпункту 3 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо ... перевірки дотримання вимог щодо платоспроможності на звітну дату»

Очікування НБУ

В межах аналізу фінансового стану доцільно використовувати не лише інформацію щодо дотримання вимог до платоспроможності станом на дату проведення актуарного звіту. **Така інформація водночас може передбачати:**

- аналіз динаміки розвитку SCR ratio протягом останніх декількох періодів, зазначення негативних тенденцій чи ризиків, які систематично можуть погіршувати даний профіцит. Ключовими індикаторами що можуть свідчити про погіршення фінансового стану є порушення кількісних індикаторів ($SCR < 120\%$ та $MCR < 120\%$) визначених Законом України "Про страхування";
- інші ризик-фактори, що пов'язані з андеррайтинговими чи ринковими ризиками, які мають вплив на оцінку технічних резервів та можуть негативно вплинути на платоспроможність, судження щодо їх реалістичності.

Абзац 4 підпункту 3 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо ... висновки та рекомендації щодо отриманих коефіцієнтів ефективності діяльності страховика, їх динаміки станом на поточну та попередню річну звітну дату»

Очікування НБУ

Враховуючи суттєвість волатильності показників ефективності діяльності, **найбільш показовими в рамках аналізу для СК non-life є CR та OR ratio** (як в цілому, так і в розрізі їх окремих компонент). Використання даних показників є ефективним у разі використання річного базису (за останні 4 квартали з метою уникнення фактору сезонності), а також моніторингу та аналізу їх динаміки протягом останніх 2-х років.

Для СК life найбільш показовим є результат страхової діяльності та проведення profit-testing.

Блок №4 Аналіз розвитку портфелю СК life

Абзац 3, 5 та 7 підпункту 4 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо:

... динаміки змін портфеля договорів за класами страхування життя в частині зміни середньої строковості портфеля (зростання чи зменшення строковості) та динаміки змін співвідношення портфелів договорів;

... розміру страхових виплат;

... динаміки дострокового припинення договорів за класами страхування життя та їх редукування.»

Ключові недоліки

- 1) Аналіз динаміки зміни структури страхового портфелю окрім продуктового розподілу повинен також передбачати динаміку щодо нового портфелю договорів (переважно в частині класичного накопичувального страхування життя). Такі договори характеризуються найбільшою невизначеністю, тому їх моніторинг є важливою складовою оцінки розвитку портфелю;
- 2) Окрім аналізу динаміки дострокового припинення договорів, аналіз також повинен передбачати ризик редукування, що в комбінації є базисом для оцінки майбутніх грошових потоків за класами страхування життя. Аналіз виключно частини розірвань може не відображати повну ймовірність ризику несплати страхових премій. Водночас, оцінка частки розірвань чи редукувань страхових договорів на всьому портфелі може не відображати повною мірою характер ризику у порівнянні з аналізом у розрізі продуктової, строкової структури договорів та без врахувань річниць договорів класичного страхування життя;
- 3) Аналіз виплат також доцільно проводити на нижчому базисі, в тому числі принаймні щодо виплат викупних сум, ануїтетів, одноразових виплат тощо;
- 4) Використання базису розрахунку вище ніж лінія бізнесу/клас страхування може приховувати негативні тенденції, що провокують андеррайтингові ризики за окремими лініями бізнесу.

Блок №4 Аналіз розвитку портфелю СК non-life

Абзац 5 та 6 підпункту 4 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо:

... розміру страхових виплат;

... значень коефіцієнтів збитковості та динаміки їх змін не менше ніж за вісім останніх кварталів за класами страхування іншого, ніж страхування життя, на рівні класів страхування (або на рівні груп договорів чи когорт договорів) залежно від доцільності та рівня матеріальності (суттєвості), визначеного страховиком відповідно до його облікової політики.»

Ключові недоліки

- 1) Аналіз динаміки виплат без прив'язки до приросту премій не є ефективним. Водночас, з урахуванням суттєвості часового лагу в розвитку надходження премій та понесення збитків за цими договорами, рівень виплат також є недостатнім для проведення адекватного аналізу з урахуванням історичної волатильності;
- 2) Використання базису розрахунку вище ніж лінія бізнесу/клас страхування може приховувати негативні тенденції що провокують андеррайтингові ризики за окремими лініями бізнесу. В окремих випадках доцільне проведення аналізу за групами договорів з однаковими наборами ризиків/природою ризиків/підходом до андеррайтингу. В рамках однієї лінії бізнесу може бути кілька окремих груп (програм, продуктів, портфелів), які варто аналізувати окремо;
- 3) Використання розрахункового періоду в один квартал також може призвести до неадекватності висновків та аналізу динаміки розвитку збитковості LR. З метою уникнення суттєвої волатильності а також фактору сезонності, найбільш показовим є оцінка даного показника за повний фінансовий рік (останніх 4 квартали) та аналіз її розвитку за останні 2 роки (із квартальним зсувом). В окремих випадках доцільно виділяти частку витрат на врегулювання з метою її аналізу та врахуванні в актуарних припущеннях при визначенні найкращої оцінки резервів збитків чи перевірки фактору обтяжливості;
- 4) Використання періоду оцінки коефіцієнтів збитковості за період більше ніж останні 4 квартали (за виключенням ліній бізнесу, що характеризуються мінливими та катастрофічними збитками) водночас можуть спотворювати висновки та впливати на адекватність застосування актуарних суджень під час суттєвої зміни структури страхових портфелів, їх продуктів, андеррайтингових політик, впливу війни тощо.



Блок №5 Аналіз Витрат

Підпункт 6 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо аналізу витрат:

- за їх видами (включаючи аквізиційні витрати, витрати на ведення і обслуговування страхової діяльності, витрати на врегулювання збитків, витрати на отримання регресів, витрати на управління інвестиціями);
- за підходами до розподілу (алокації) витрат із зазначенням методів, які використовувалися для розподілу (алокації);
- порівняння показників витрат із попередніми періодами (не менше восьми останніх кварталів).»

Ключові недоліки

- 1) Аналіз динаміки витрат на ведення справи без прив'язки до приросту премій не є ефективним. Доцільно проводити аналіз витратної частини ER для ліній бізнесу, що мають суттєву частку в портфелі, в тому числі у розрізі окремих компонент витрат, а саме окремо: частки витрат на ведення та обслуговування страхової діяльності (в т.ч. витрат на врегулювання, комісійної винагороди, інших аквізиційних витрат, інших витрат страхової діяльності);
- 2) Використання базису розрахунку вище ніж лінія бізнесу/клас страхування може приховувати негативні тенденції що провокують андеррайтингові ризики за окремими лініями бізнесу;
- 3) Використання розрахункового періоду в один квартал також може призвести до неадекватності висновків та аналізу динаміки розвитку збитковості ER. З метою уникнення суттєвої волатильності а також фактору сезонності, найбільш показовим є оцінка даного показника за повний фінансовий рік (останніх 4 квартали) та аналіз її розвитку за останні 2 роки (із квартальним зсувом);
- 4) Використання періоду оцінки коефіцієнтів збитковості за період більше ніж останні 4 квартали (за виключенням ліній бізнесу, що характеризуються мінливими та катастрофічними збитками) водночас можуть спотворювати висновки та впливати на адекватність застосування актуарних суджень під час суттєвої зміни структури страхових портфелів, їх продуктів, андеррайтингових політик, впливу війни, тощо.

* Комбінація аналізу проведеного в частині збитковості договорів страхування та витрат на ведення справи, має бути базисом для актуарних припущень в тому числі у вигляді CR (за останні 12 місяців) у розрізі ліній бізнесу/класу страхування чи нижчого рівня агрегування, що у відповідності до Положення №203 у разі перевищення 100% може свідчити про обтяжливість. Також, даний аналіз може характеризувати ефективність андеррайтингової політики за окремими лініями бізнесу/класами страхування/страховими продуктами.



Блок №6 Андеррайтингова політика

Абзац 2 підпункту 4 та підпункт 5 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо:

... аналізу розміру страхових тарифів (їх достатність та зміна порівняно з попереднім періодом);

... аналізу адекватності та надійності політики з андеррайтингу страховика, включаючи аналіз показників, наведених у підпункті 4 пункту 161 глави 18 розділу IV цього Положення.»

Ключові недоліки

- 1) Відсутність достатньої аргументації щодо відсутності рекомендацій перегляду андеррайтингової політики навіть з урахуванням визнання відповідальним актуарієм обтяжливої когорти договорів, щодо якої не було проведено зміни тарифікації;
- 2) Результати аналізу, описані в Блоці №4 та №5 актуарного звіту базуються на показниках та аналітиці що не повною мірою відображає характер андеррайтингових ризиків, або така аналітика проведена не на належному рівні для здійснення відповідних висновків.

Очікування НБУ

З урахуванням результатів дослідження, що у тому числі мають бути здійснені при описі Блоку 4 та 5 актуарного звіту, актуарій повинен дійти висновку щодо необхідності/відсутності необхідності внесення змін до андеррайтингової політики.

Серед факторів, що можуть вплинути на прийняття рішень є зокрема наступні:

- 1) Виявлення ліній бізнесу/класів страхування, що містять когорти договорів, які визнані обтяжливими, або виявлено фактори, що можуть свідчити про їх обтяжливість;
- 2) Додаткове дослідження проведене щодо збитковості окремих когорт договорів на андеррайтинговому базисі;
- 3) Наявність негативного тренду щодо розвитку збитковості страхової діяльності;
- 4) Інша інформація, що може бути додатково викладена в інших розділах актуарного звіту.

Блок №7 Актуарні оцінки. Чутливість припущень

Підпункт 19 пункту 148 глави 17 розділу IV Положення №194: у Внутрішній політиці повинен бути визначений «... порядок оцінки та аналізу чутливості припущень, що використовуються для розрахунку технічних резервів»

Абзац 4 підпункту 7 пункту 161 глави 18 розділу IV Положення №194: «Річний актуарний звіт повинен містити відомості принаймні щодо ... результатів, висновків та рекомендацій щодо оцінки й аналізу чутливості припущень, використаних для розрахунку технічних резервів, базису розрахунку технічних резервів, якщо така оцінка чи аналіз проводилися»

Ключові недоліки

Внутрішні політики не містять задокументованих базових припущень та параметрів, що використовуються для оцінки технічних резервів, зокрема:

- 1) Припущень щодо розподілу ризику в часі;
- 2) Припущень щодо розподілу витрат за даним договором в часі, а також принципу алокації даних витрат, їх залежності від ключових параметрів;
- 3) Ключових параметрів, наприклад, очікуваної збитковості, кривої дисконтування та її відповідності портфелю активів, коригувань таблиць смертності та інших параметрів, що впливають на оцінку грошових потоків.

- 1) Відсутній достатній опис порядку оцінки та аналізу чутливості параметрів та припущень, що були застосовані для оцінки технічних резервів;
- 2) Ризик фактори, підібрані для тестування чутливості застосованих припущень не повною мірою характеризують ключові ризики на які наражений страховик.

* Серед ключових ризиків, що мали суттєвий вплив протягом останніх років на оцінку технічних резервів були Андеррайтинговий та Ринковий ризики. Найбільшу увагу варто приділити саме цим ризикам та, за можливості, з урахуванням субмодулів таких ризиків відповідно викладених в Solvency II.

Блок №7 Актуарні оцінки. LRC_PAA_обтяжливість договорів

Внутрішня політика



Ключові недоліки

У внутрішній політиці не визначено у достатній мірі опис процедури проведення перевірки обтяжливості когорт договорів в частині відсутності опису:

- 1) Факторів, що свідчать про обтяжливість договорів;
- 2) Розрахунковий період є незафіксованим, або ж занадто великим, що не відображає фактор обтяжливості чинних когорт договорів;
- 3) Відсутність методології оцінки майбутніх грошових потоків (у разі їх прогнозування);
- 4) Базису розрахунку на підставі якого проводиться оцінка майбутніх грошових потоків;
- 5) Припущень щодо статистичного розподілу чи інших актуарних припущень чи спрощень що враховуються при проведенні зазначених оцінок.



Актуарний звіт



- 1) При перевірці фактору обтяжливості, викладеного *пунктом 61 глави 10 розділу III Положення №203* використовується розрахунковий період, що не відображає характеристику обтяжливості чинних когорт договорів (є занадто довгим, або ж коротким);
- 2) Навіть при настанні обставин передбачених пунктом 61, жодна когорта, що міститься в портфелі чинних договорів не визнана обтяжливою;
- 3) У випадку перевірки обтяжливості когорти договорів окремо на підставі оцінок понесених збитків, отриманих доходів та майбутніх грошових потоків, відсутній достатній опис методології перевірки з урахуванням викладених недоліків щодо внутрішніх політик формування технічних резервів.

Блок №7 Актуарні оцінки. LRC_PAA_обтяжливість договорів_RM

Внутрішня політика



Ключові недоліки

У внутрішній політиці не визначено у достатній мірі методологію оцінки маржі ризику у випадку обтяжливості договорів в частині:

- 1) Формульного представлення статистичного методу, що дає можливість проведення незалежного розрахунку;
- 2) Відсутності фіксації методології оцінки маржі ризику з метою формування компоненти збитку;
- 3) Використання методології, яка не відповідає характеристикам грошових потоків та не враховує повною мірою ризик за невизначеність;
- 4) Використання фіксованих відсотків з Додатку №7 Положення №203, які розроблені для резерву збитків;
- 5) Базису розрахунку на підставі якого проводиться оцінка майбутніх грошових потоків;
- 6) Припущень щодо статистичного розподілу, рівня довірчої ймовірності чи інших актуарних припущень чи спрощень, що враховуються при проведенні зазначених оцінок;
- 7) У випадку використання методу CoC, ставка залучення капіталу не зафіксована, або ж не є економічно обґрунтованою з урахуванням вартості залучення капіталу у тій валюті, в якій представлені технічні резерви.



Актуарний звіт



- 1) При використанні припущень щодо статистичного розподілу, відсутня достатня аргументація щодо його відповідності а також не зазначено базис на основі якого даний розподіл було визначено;
- 2) Використання рівня довірчої ймовірності меншого за 70%;
- 3) Ставка залучення капіталу при використанні методу CoC не відповідає фінансово-економічним припущенням;
- 4) Використання фіксованого відсотку, що не є математично розрахунковим та достатньо аргументованим актуарієм;
- 5) Неврахування маржі ризику для інших витрат аніж збитки за договорами страхування та витрат на їх врегулювання. Наприклад, навіть в частинні волатильності адміністративних витрат, така маржа не визначена та не врахована.



Блок №7 Актуарні оцінки. LRC_PAA_обтяжливість договорів_LC

Внутрішня політика



Недоліки в частині визнання компоненти збитку описані на попередніх 2-х слайдах.



Актуарний звіт



- 1) Період на підставі якого враховується оцінка майбутніх збитків не відповідає реальним характеристикам збитковості чинних когорт договорів (наприклад, LR за останні 3-4 роки);
- 2) При врахуванні витрат на врегулювання майбутніх збитків відсутнє врахування реальних витрат на врегулювання та/або трендів щодо їх приросту та/або враховано не усі витрати на врегулювання (наприклад, неврахування непрямих витрат на врегулювання);
- 3) При врахуванні обсягу майбутніх адміністративних витрат не аргументовано повною мірою припущення щодо їх понесення (наприклад, у випадку нелінійності розподілу таких витрат протягом терміну дії договору). У випадку використання факторів, що очікувано вплинули б на зміну рівня адміністративних витрат, відсутній достатній опис та оцінка їх впливу, що могла б призвести до рівня визначеного відповідальним актуарієм;
- 4) Відсутня аргументація щодо виключення аквізичієних витрат, навіть з урахуванням того, що частина з них не є сплаченими та повинні бути враховані при оцінці майбутніх грошових потоків;
- 5) При здійсненні прогнозування розміру заробленої премії не використано фактичні дані щодо обсягу незароблених премій за чинними когортами договорів;
- 6) Припущення, застосовані актуарієм, з метою оцінки майбутніх грошових потоків у разі очікувань щодо зміни тренду збитковості чи рівня витрат алокованих за когортами договорів чи їх розподілу в часі не містять достатнього опису та обґрунтувань щодо факторів та обставин, які могли б такі зміни вплинути на такі оцінки.

Ключові недоліки



Блок №7 Актуарні оцінки. LRC_GMM

Внутрішня політика



Ключові недоліки

У внутрішній політиці не визначено в достатній мірі або не зафіксовано:

- 1) Чітко визначені принципи щодо оцінки ймовірностей, актуарних припущень щодо їх коригувань при побудові моделі оцінки майбутніх грошових потоків згідно загальної моделі оцінки.
- 2) Відсутнє джерело у разі використання зовнішніх даних (наприклад, таблиць смертності), та обґрунтування їх відповідності ризикам чинного страхового портфелю.
- 3) Відсутні зафіксовані параметри та грошові потоки, а також їх розподіл в часі які прогнозуються з метою оцінки LRC за загальною моделлю.



Актуарний звіт



- 1) При описі оцінок технічних резервів відсутні викладенні у повній мірі актуарні припущення щодо оцінки майбутніх грошових потоків;
- 2) Відсутня інформація щодо зміни та/або коригування припущень щодо ймовірностей, розподілу чи алокації витрат, що є частиною оцінки LRC за загальною моделлю.



Блок №7 Актуарні оцінки. RBNS

Внутрішня політика



Ключові недоліки

- 1) У внутрішній політиці використано посилання на внутрішню політику з врегулювання та/або на методологію оцінки, що використовує материнська компанія, однак такі матеріали не були долучені при поданні інформації;
- 2) Деякими страховиками не зазначено методи формування резерву витрат на врегулювання;
- 3) У зв'язку з можливістю подвійного трактування *підпункту 4 пункту 77 глави 13 розділу IV Положення №203*, для ОСЦПВ, використано 3% замість 5%. Наразі, відповідно до нещодавно внесених змін до Положення №203, двоякість трактування усунута.



Актуарний звіт



- 1) Не розкрито інформацію щодо методів використаних з метою формування резерву заявлених збитків;
- 2) У випадку використання методу, що базується на визначенні розміру середнього збитку, відсутні його результати оцінки а також зведення результатів, що відображають загальний розмір таких збитків з урахуванням кількості випадків;
- 3) Невідповідність реальним обсягам витрат на врегулювання розміру відсотку, що зафіксовано на підставі *підпункту 4 пункту 77 глави 13 розділу IV Положення №203*.



Блок №7 Актуарні оцінки. IBNR

Внутрішня політика



Ключові недоліки

- 1) Відсутня фіксація та аргументація застосованих актуарних методів у розрізі ліній бізнесу/класів страхування;
- 2) У випадку зазначення усіх актуарних методів передбачених Положенням №203 або лінійної комбінації актуарних методів відсутній опис процедури, актуарних принципів та методики вибору актуарного методу чи їх ваг, що відображають найкращу оцінку резервів збитків, чи IBNR окремо;
- 3) У випадку застосування модифікації актуарного методу не розкрито повною мірою методологію застосування даної модифікації (з урахуванням розкриття математичних формул);
- 4) Відсутня фіксація базису трикутника збитків (сплачені/ нараховані/ сплачені та заявлені/ нараховані та заявлені), а також період за який такий трикутник формується.



Актуарний звіт



- 1) Відсутнє деталізоване розкриття інформації щодо методології оцінки IBNR (в т.ч. з урахуванням недоліків, що описані щодо внутрішніх політик). Відсутнє представлення змін актуарних методів у порівнянні з останнім періодом;
- 2) Відсутність опису та розрахункового обґрунтування “статистичного викиду”, або реалізовано модифікацію методів з виключенням частини вибірових спостережень на підставі якого відповідальні актуарії коригували трикутник збитків на фактори розвитку та кількість збитків. Також, недостатнім є опис застосованих модифікацій та їх обґрунтувань;
- 3) Неформування IBNR за окремими лініями бізнесу у випадках, коли мав бути застосований метод фіксованого відсотку;
- 4) Формування IBNR в цілому або за окремими періодами розвитку у від’ємному розмірі (до врахування суми очікуваних регресів);
- 5) Врахування розміру витрат на врегулювання, що не відповідають їх найкращій оцінці на дату проведення розрахунку.

Блок №7 Актуарні оцінки. LIC_RM

Внутрішня політика



Ключові недоліки

У внутрішній політиці не визначено у достатній мірі методологію оцінки маржі ризику для резерву збитків в частині:

- 1) Формульного представлення статистичного методу, що дає можливість проведення незалежного розрахунку;
- 2) Відсутність фіксації методології оцінки маржі ризику з метою формування компоненти збитку;
- 3) Використана методологія не відповідає характеристикам грошових потоків та не враховує повною мірою ризик за невизначеність;
- 4) Базису розрахунку на підставі якого проводиться оцінка майбутніх грошових потоків;
- 5) Припущень щодо статистичного розподілу, рівня довірчої ймовірності чи інших актуарних припущень чи спрощень, що враховуються при проведенні зазначених оцінок;
- 6) У випадку використання методу CoC, ставка залучення капіталу не зафіксована, або ж не є співставною та економічно обґрунтованою з урахуванням вартості залучення капіталу у тій валюті, в якій представлені технічні резерви.



Актуарний звіт



- 1) При використанні припущень щодо статистичного розподілу, відсутня достатня аргументація щодо його відповідності а також не зазначено базис на основі якого даний розподіл було визначено;
- 2) Ставка залучення капіталу при використанні методу CoC не відповідає фінансово-економічним припущенням;
- 3) Використання фіксованого відсотку, що не є математично розрахунковим та достатньо аргументованим актуарієм;
- 4) Відсутнє відображення змін рівня довірчої ймовірності у порівнянні з попереднім періодом (з урахуванням відсутності фіксації).

Блок №7 Актуарні оцінки. Криві дисконтування

Внутрішня політика



Ключові недоліки

- 1) Відсутній достатній опис методології щодо визначення кривої дисконтування в частині опису параметрів визначення спот-ставок, дисконтуючих факторів а також фіксації використання моделі у розрізі валют відповідальності (Свенссона, Нельсона-Сігела, ставки ЕІОРА чи інших);
- 2) Відсутність опису методології коригування безризикової кривої дисконтування у випадку використання bottom-up approach;
- 3) Визначено можливість коригування кривої Свенссона, однак не описано додатково методологічні підходи чи коригування на ризик;
- 4) У разі використання іншої кривої дисконтування, аніж за моделлю Свенссона, що публікує НБУ чи кривої ЕІОРА, відсутні обґрунтування щодо відповідності такої кривої характеристики грошовим потокам (особливо в частині активів страховика), що вимагається МСФЗ 17



Актуарний звіт



- 1) Відсутність аргументації припущення дисконтування резерву збитків з використанням факторів дисконтування визначених на кінець кварталу, з врахуванням припущення щодо рівномірності розподілу настання збитків протягом цього періоду. Водночас, у разі, якщо таке припущення було використане з метою спрощення, відсутня аргументація щодо його нематеріальності;
- 2) Відсутні результати оцінки параметрів кривої дисконтування та дисконтуючих факторів (в тому числі з коригуванням кривої на ліквідність);
- 3) Неврахування зміни параметрів кривої дисконтування для когорт минулого періоду;
- 4) Використання кривої дисконтування визначеної для іншої валюти, ніж валюта відповідальності.

Блок №7 Актуарні оцінки. Технічні резерви RE



Блок №7 Актуарні оцінки. Спростення та коригування даних

Актуарний звіт

З урахуванням відсутності в актуарних звітах повною мірою викладення результатів впливу усіх спрощень застосованих при оцінці технічних резервів, додатково звертаємо увагу на вимоги *пункту 23 глави 5 розділу II Положення №203*:

Спростення та наближення допускаються під час розрахунку технічних резервів, якщо страховик має недостатні або невідповідні дані, щоб застосувати надійний актуарний метод, та може обґрунтувати те, що їхній вплив на результати розрахунку технічних резервів несуттєвий (**у сумі за всіма застосованими спрощеннями та/або наближеннями не більше 1% від суми технічних резервів, розрахованих до такого застосування спрощення та/або наближення**).

Блок №7 Актуарні оцінки. LAT-test

Актуарний звіт

Ключові недоліки

Щодо проведення LAT LRC в частині оцінки майбутніх грошових потоків є аналогічними викладеним у розділі при перевірці обтяжливості технічних резервів та зокрема:

- 1) Відсутність деталізованого опису та переліку грошових потоків, що були оцінені та враховані при визначенні оцінки розміру резерву премій;
- 2) Відсутність достатнього опису та аргументації актуарних припущень що застосовувались при прогнозуванні таких грошових потоків;
- 3) Відсутня достатня аргументація та розрахункове підтвердження щодо припущень зменшення збитковості за окремими лініями бізнесу;
- 4) Відсутня достатня аргументація щодо застосування коригуючих коефіцієнтів для зменшення очікуваного розміру витрат на ведення та обслуговування страхової діяльності;
- 5) Відсутня достатня аргументація щодо виключення аквізиційних витрат з майбутніх грошових потоків за договорами страхування, навіть при наявності кредиторської заборгованості за даною аквізицією;
- 6) Результати перевірки достатності проведено не у розрізі окремих когорт/класів страхування/продуктів/ліній бізнесу а надано лише висновок щодо достатності.

Щодо проведення LAT LIC:

- 1) Відсутність розкриття інформації та підтвердження результатів проведення перевірки адекватності розміру IBNR сформованого методом фіксованого відсотка;
- 2) Результати перевірки достатності проведено не у розрізі окремих когорт/класів страхування/продуктів/ліній бізнесу а надано лише висновок щодо достатності (у випадку коли така перевірка необхідна).



Блок №7 Актуарні оцінки. Run-off

Актуарний звіт

Ключові недоліки

Щодо проведення run-off test

- 1) Нерозкриття розрахунків щодо проведення run-off test та/або результати розкриті не у розрізі ліній бізнесу/класів страхування та/або розкриті не за всі періоди за які сформовано резерви збитків;
- 2) Нерозкриття run-off test з маржою ризику та без окремо;
- 3) При оцінці витрат на врегулювання, понесених після періоду формування резерву за попередній період настання збитків, враховано лише частину таких витрат (повинні бути враховані всі прямі та непрямі витрати). Замість врахування реальних понесених збитків враховано % від резерву збитків, що було закладено при формуванні резерву збитків;
- 4) Перевірка достатності рівня витрат на врегулювання збитків закладених у резерви збитків відсутня взагалі;
- 5) Відсутнє представлення результатів перевірки достатності формування резерву очікуваних регресів;
- 6) Застосування коригування історичних даних, що не передбачено процедурою проведення run-off test.

Щодо висновків за результатами проведеного run-off test

- 1) Не було здійснено зміну актуарних методів чи припущень для розрахунку IBNR та/або рівень довірчої ймовірності для маржі ризику та/або рівень витрат на врегулювання у разі прояву факторів передбачених *пунктом 133 та 134 глави 22 розділу VII Положення №203*.
- 2) При проведенні зміни актуарного методу відсутнє обґрунтування щодо його можливості забезпечення найкращої оцінки в майбутньому, наприклад, у разі, якщо застосування даного методу ретроспективно, результати run-off test свідчили про наявність профіциту сформованих резервів збитків.



Блок №8 Висновки та рекомендації

Очікування НБУ

Висновки та рекомендації, повинні містити інформацію принаймні щодо:

- 1) результатів проведеного аналізу фінансового стану та розвитку страхового портфелю;
- 2) виявлені недоліки та неточності в даних;
- 3) рекомендації за результатами проведення LAT та run-off тестів;
- 4) підстави щодо необхідності зміни адерайтингової політики;
- 5) підстави щодо необхідності зміни політики з формування технічних чи інших документів страховика пов'язаних із внутрішньою політикою;
- 6) наданням чітких рекомендацій щодо мінімізації майбутніх ризиків та забезпечення формування технічних резервів у достатньому розмірі.

Відповідно до підпункту 3 пункту 152 глави 17 розділу IV Положення №194, у разі, якщо в актуарному звіті надано рекомендацію щодо зміни методу розрахунку технічного резерву за класом (класами) страхування, допускається внесення змін до обраних методів і формул розрахунку протягом календарного року.

Відповідно до пункту 155 глави 18 розділу IV Положення №194, у випадках передбачених підпунктом 152 цього Положення, страховик зобов'язаний подати до НБУ електронну копію Політики щодо резервування протягом 15 календарних днів після затвердження Політики щодо резервування або внесення до неї змін страховиком.

Відповідно до пункту 140 глави 16 розділу IV Положення №194:

Відповідальний актуарій у разі виявлення під час виконання актуарної функції фактів, що свідчать про невідповідність законодавству у сфері страхування, включаючи факти щодо виконання вимог до платоспроможності та можливості здійснення актуарної функції відповідно до вимог законодавства України, зобов'язаний протягом 2 робочих днів із дня виявлення, письмово повідомити про це раду страховика та НБУ.



Дякуємо за увагу